

УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ

ОБРАЗАЦ - 11

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

УПУТСТВО ЗА ПИСАЊЕ ИЗВЕШТАЈА О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидат:

мр ИВАНА КНЕЖЕВИЋ

Тема:

" ХРИШЋАНСКО И ПАГАНСКО У ДЕЛУ РАСТКА ПЕТРОВИЋА "

(Свака рубрика мора бити попуњена)

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
1. Датум и орган који је именовано комисију 22. 04. 20016, Наставно-научно веће Филозофског факултета у Новом Саду
2. Састав комисије са знаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен: <ul style="list-style-type: none">• Др Гојко Тешић, ред. проф. за ужу научну област Српска и јужнословенске књижевности са теоријом књижевности, изабран у звање 24. 12. 2010, ментор;• др Славко Гордић, професор емеритус изабран у звање 28. 03, 2013, Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду• др Мирјана Д. Стефановић, редовни професор за ужу научну област Српска и јужнословенске књижевности са теоријом књижевности, изабрана у звање 27. 10. 1999, Филозофски факултет у Новом Саду• др Снежана Самарџија, редовни професор за ужу научну област Српска књижевност – Народна књижевност, изабрана у звање 15. 11. 2005, Филолошки факултет Универзитета у Београду
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
1. Име, име једног родитеља, презиме: Ивана (Вукман) Кнежевић
2. Датум рођења, општина, република: 25. 4. 1975, Врбас, Врбас, Република Србија
3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе: 02. 03. 2010, Филозофски факултет, Нови Сад, „ Метафизичка поетика и иконофилски елементи у делу Милоша Црњанског “
4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Наука о књижевности
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: "ХРИШЋАНСКО И ПАГАНСКО У ДЕЛУ РАСТКА ПЕТРОВИЋА "

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ "ХРИШЋАНСКО И ПАГАНСКО У ДЕЛУ РАСТКА ПЕТРОВИЋА":

КЉУЧНА ДОКУМЕНТАЦИЈСКА ИНФОРМАЦИЈА (стр. 2-7)

САДРЖАЈ (стр. 8)

1. УВОД – Позив на антрополошки обрт (стр. 9-32)
2. Општи подаци и живот песника (стр. 33-80)
 - 2.1. Србија, Београд, родитељи (стр. 34-37)
 - 2.2. Сестра (стр. 38-47)
 - 2.3. Растко (стр. 48-80)
3. Три мртва неспоразума (стр. 81- 122)
 - 3.1. Случај Р. П. (стр. 81-89)
 - 3.1.1. Још се неко није вратио после Другог светског рата (стр. 90-91)
 - 3.2. Против Примитивног (стр. 91-102)
 - 3.3. Ругање Христу (стр. 102-105)
 - 3.3.1. Икона „Ругање Христу“ (стр. 105-111)
 - 3.3.2. Ругање греху (стр. 112-116)
 - 3.3.3. Дероко о Растку (стр. 116-112)
4. Битински пастир (стр. 123-204)
5. КЉУЧ – Антрополошка тенденција (стр. 205- 220)
 - 5.1. Метафора и начин трансценденције (стр. 220- 233)
 - 5.2. Мимкезис и трансценденција (стр. 233-237)
 - 5.3. Смисао митолошког мишљења (СТР. 237- 242)
 - 5.4. Средњовековни Растко (стр. 242- 248)
 - 5.5. Примена трансцендентално-антрополошког метода (стр. 248-259)
6. Откривање Божићног ума (стр. 260-305)
 - 6.1. Сусрети и додири авангарде и хришћанства у Растковом делу (стр. 262-273)
 - 6.2. Поглед из Есхатона (стр. 273-281)
 - 6.3. Карневал (стр. 281-289)
 - 6.4. Бадњи дан и Божић (стр. 289-298)
 - 6.5. Син Бога Грома (стр. 298-300)
 - 6.5.1. Дан шести (стр. 300-301)
 - 6.5.2. Св. Јоаким Осоговски Сарандопорски (стр. 301-302)
 - 6.5.3. Божићни ум (стр. 302-305)
7. ЗАКЉУЧАК - Немогући Растко (стр. 305)
8. ЛИТЕРАТУРА (стр. 306-317)

Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикона и сл.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Уводно поглавље дисертације „Хришћанско и паганско у делу Растка Петровића“, с поетичком одредницом „Позив на антрополошки обрт“ је нека врста методолошкиг оквира којим је мр Ивана Кнежевић назначила сасвим нови приступ књижевном делу –

тексту (текстовима) Растка Петровића. Дакле једно истраживање - читање које се бави Растковим делом на сасвим другачији начин јер је таматски оквир паганско - јхришћанско онај тематски оквир који и није био у свеобухватнијем како теоријском тако и књижевноисторијском видокругу. Ауторка нам даје свој аналитичко-интерпретативни модел тумачења Расткове личности и његовог дела из кога произлази и теза да се Растко Петровић открива као „богонадахнути песник и тајновидац, прозрителъ космоисторијске Божје и људске драме, љубвеобилни младић и смирени аскета, брат и велики друг сваког створења, сваке твари, свемилостиви човек и саможртвени родољуб.

И сâм, попут Христа, како тврди мр Ивана Кнежевић распет због „богохуљења“, Растко на крсту свог времена осећа све већу индиферентност и малаксавање виталног осећања код свог народа, пресушивање живог извора и хлађење према вери. Карактеристични наслови његових есеја указују на кризу која је захтевала, по њему, обнову вере и моралног закона као суштине бића, његова есејистика дотакла се и питања која се тичу породице, васпитања, образовања, односа међу људима. Мр Ивана Кнежевић уочава Растков младалачки бунт који не прихвата канонску мисао – али, парадоксално, бављење „младићством народног генија“ јесте урањање у архетипске слојеве традиције (то не значи и традиционализма – већ оживљавање оних струјница које су биле инспиративне за њега као авангардног ствараоца). Јер тај његов програм „за даље васпитавање темперамента народног“ налазимо прецизно дефинисан у есеју „Младићство народног генија“ – а то се, заправо, своди на његову бригу о духовно-моралном преображају народа јер је млади Растко је веома рано препознао велику и дубоку духовну кризу, суноврат и паду човека који је, по докторандкињи „позван на више, а који се преобраћа у најгладнију звер. Светосавље и косовска мисао су у Растку Петровићу добили свог верног сведока кроз органску идеју усиновљења и васкрсења народа“. Притом, био је опчињен идејом словенства као интегративног чиниоца – а кроз ту идеју као танане нити протежу се и паганско и хришћанско као архетипске слике. У основи је Расткова опсесија „тајном рођења“. Кључна теза првог, уводног поглавља могла би се свести на мисао коју ауторка дефинише као „**комуникацију** између хришћанског и паганског управо онако како тај однос функционише и на општем културно-историјском плану. Однос у виду **сталног трења** између паганског и хришћанског у личности или делу, између личности или дела, без страха да ће иједна од страна **изгубити свој идентитет**.“ Напокон, свођење разумевања Растковог паганства само на опчињеност старом српском религијом и митологијом, без схватања да је у питању и **духовна категорија**, најпре обесмишљава и сâм тај појам, а потом обесмишљава и појаву „Откровења“, као и свеукупна Расткова уметничка и философска стремљења ка авангарди.

Мр Ивана Кнежевић веома убедљиво тумачи „паганско“ из наслова своје тезе као „израз стања недовршености, незадовољства, промашености, у најбољем смислу тумарања, чекања, приправљања, једну тзв. 'механику одношаја између људи' стање ритуала (идол је тотем, али и култа идеја, личност, покрет, уређење), једнако као и стање рутине (робовање устаљеним правилима и навикама, крутим шаблонима), као и стагнације (идеолошке инерције, унија духа, службене поезије и дириговане књижевности, елитистичких група и покрета, досаде, кружења или стајања у месту).“ Дакле, паганизам с којим се Растко „обрачунава“ је психолошки, биолошки, идеолошки, политички, стваралачки, све – само не историјски, религиозни и културни, јер он је природно младићство једног народа који свој пуни идентитет и зрелост достижу у хришћанском веку.

Инспиративна је теза мр Иване Кнежевић да је Растко Петровић, суочен са светским ратовима и страдањима, сумњама и преиспитивањима верујућих хришћана како се и сам декларисао, понудио (једини) могући пут за превазилажење кризе, односно да његово целокупно дело представља својеврсни израз његовог *антрополошко-теолошког опредељења* као израза помирења и надилажења два понуђена и сукобљена, расколничка

пута српског интелектуалца у периоду од 1918. до 1929. године, и даље, између модела *културне затворености и представника модела културне отворености*. Растков трансцендентално-антрополошки приступ бави се трагањем за априорним условима унутар човека који му омогућавају да чује и разуме поруку божанског откровења. Трансцендентално-антрополошко становиште, духовно као одређење људског бића-песника-уметника, а и уметности као духовног стваралаштва – напokon, расправе о паганском и хришћанском теме су уводног поглавља ове тезе.

Друго поглавље „Општи подаци из живота песника“ у основи је спис о породици Петровић (родитељи, сестра Надежда) која је битно одредила духовни и стваралачки контекст али и битно утицала на формирање Растка. Ауторка полази од тезе да је породица темељ хришћанских вредности и да се то на примеру породице Петровић читава на највидљивији начин или како каже: „Управо родитељско пастирство (васпитање, образовање, односи у породици) морало је утицати на пастирство самог Растка које је оваплотио у свом делу.“ Посебну пажњу ауторка посвећује личности и делу Расткове сестре Надежде Петровић, најзначајније српске сликарке модерне епохе с почетка 20. века, која је имала пресудну улогу на формирање његовом уметничког идентитета.

Прича о Растку је у овом поглављу нека врста хронолошке таблице, односно хијерархије оних књижевних чињеница које су ауторки послужиле као грађа за „паганско-хришћанску“ конструкцију и о делу и о личности овог најособенијег авангардног ствараоца српске књижевности протеклога века. Мр Ивана Кнежевић говори, између осталог о отворености Расткове личности „која искуствено баштини (човек-баштиник) непрегледне могућности саображавајући се од личности Јована Богослова, писца 'Откривења' (многострука подударана биографских података), ап. Павла (апостолски концепт синтезе и новог), Старих Словена, тужног Шарла и радосног човека узиданог у своју земљу као у Скадар, првомученика Стевана и деспота Стефана Лазаревића (Слово љубве и Средњи век), и надасве Христа, Вечитог Младића - необичног и невероватног опредељења за 'царство небеско' које је морало бити израз суштине, 'срж онога што је тајанствено у духовноме животу'. Саучествовање и неминовно бављење трагичним удесом колективитета, Растко у ствари доследно својој поетици преиспитује и аналитички просуђује тај феномен који постаје жижна тачка његовог свеукупног стваралаштва.“

Његов паганизам се може посматрати и као критика друштвених митова који прете да изнутра нападну темељне вредности друштва кад је о хришћанском реч мр Ивана Кнежевић сматра да је Растково дело „израз дубоке хришћанске вере, поверења и стварања у славу Онога који је створио и који непрестано ствара свет и светове, а човеку указује непрекидну милост. Ово православно-хришћанско уверење Растка Петровића испевала је чудоделна стваралачка пракса писца вођеног принципом о непоновљивости, изворности и непрестаној динамици стварања сваког појединачног дела.“

У трећем поглављу „Три мртва неспоразума“ мр Ивана Кнежевић веома убедљиво говори о „Случају Растка П“ („Три мртва неспоразума“, иначе, односе се на: 1. Напад на Растка због богохуљења у тексту „Споменик“, 2. Напад јавности и критике на *Бурлеску...*, и *Откровење* као богохулничке творевине итд. 3. Ругање Христу као Слављење Христа) и у њему ауторка демонстрира једну врсту полемичког дискурса наспрам Ристићевог памфлета „Три мртва песника“ – користећи теоријску мисао Александра Флакера да би кроз интерпретацију о „сазревању личности“ и Растковог „експерименталног“ одрицања претвореног у лудичку конструкцију (1. Нисам крив 2. Највероватније је да сам за све само ја крив. Ја још не знам због чега сам крив, али – крив сам; 3. Сви смо за све криви). Ивана Кнежевић у „читању“ растковог паганства и хришћанства подастире тезу да је модерни аутор креатор - архитекта ситуација, јер се инспирише оним што му нуди

„модерни егзистенцијални бувљак, чаробњак који у сопствено ткање уме да уплете и технологију своје уметности. Технологија је изменила понешто у људском поимању света, стварности, себе, али су архетипови и даље исти, прича се увек иста прича.“ Растков дискурс је уједно и радикалнији и истанчанији јер употребљава самоиронију као оружје. У његовом одговору Синоду и његова спремност да се „сложи“ са системом је толико апсурдна да се тиме само још више појачава укупна апсурдност његовог положаја и онога за шта га оптужују. Тиме он постаје свима нама духовни сабрат. Тај отклон показује како се може схватити смисао његове позиције не само према самом процесу стварања, већ и његово место у односу на друштво и живот уопште – изван. Символичка гротеска, са утопијским финалом у којем оно људски најважније и животно највредније ипак успева да надјача, суштаствена *Бит* – истина.

У потпоглављу „Примитивно против Примитивног“ ауторка је у недоумици која од два примитивизма да издвоји наводницима, или да их „раздвоји“. Проблем је у томе што је Растко за *примитивно* оптуживан на *примитиван* начин од стране тадашње културне јавности, али је недоумица била у речи *против* јер је она важила и за једну и за другу страну: Растко је био против њиховог примитивизма, а они су били против његовог „примитивизма“. Ко је први почео, не зна се, јер се ради о процесу који не престаје, дакле, који је стање, борба, трење, одувек, од дрвета познања (разликовања) добра и зла. Оно што је ипак кључно, да се укупан духовни процес може тако окарактерисати као „примитивно против примитивног“ и да је њихово примитивно управо паганско, богохулно, „Распни га распни“, док је Растков став управо, како кандидаткиња каже, дубоко хришћански, смирен, толерантан, радостан, без гнева и срџбе на све те поруге и шибања.

Из овог круга прелази се у нови с темом „Ругање Христу“. У свом есеју „По црквама, избама и колибама...“ Растко пише: „У некој новгородској цркви насликан је гуслар; у манастиру нашем Каленићу очуван је рељеф свирала; у *Младим Нагоричанима*, насликани играчи како плешу пред Христом.“. Подлога за ову причу по Ивани Кнежевић је икона у манастиру Нагоричане која се зове – „Ругање Христу“. Ауторка тврди да је песник ругање Христу видео као плес пред Христом, плес у славу Христа. Ништа просто и ружно и оскврнујуће по Христа он није видео ни у тотему у тексту „Споменик“.

Из *ругања Христу* мр Ивана Кнежевић „отвара“ причу о *ругању греху*, како је оригинално наговестила још у Растковом интересовању за карикатуру као форму казивања. По њеном тврђењу јуродивост (или лудост Христа ради) је наизглед неразумно понашање у религијске сврхе, које је традиционално заступљено у православном хришћанству где се сматра једним од најтежих и најсмелијих облика подвижништва. На примеру религијског, како историјског, тако и митолошког (хагиографско-књижевног) лика свете луде ауторка желел показати како лудост може бити свестан избор и како несвесно може постати језик уметности те, штовише, средство комуникације и трансценденције. Сем као историјска личност, јуродиви, света луда, постоји и као перформер, уметничка личност, те као опште промишљање о улози уметника (Растко о Ујевићу и Дису). Света луда није луда, фикција јој служи како би се приближила стварности и истини. У друштву је света луда странац и има функцију странца. Света луда је увек на граници. Њена је лиминалност вечна (а то је управо оно за чим трага Растко), *граница рођења паганског у хришћанског*.

Прича о Дероковим сећањима о Растку у овом поглављу заокружује се казивањима о његовој личности у свакодневном животу, и кроз узбудљива запажања једног изузетног зналаца средњовековне уметности говори се о Растку и његовом средњовековљу али и о византинизму, његовим сумњама, неверицама...

Пето, кључно поглавље, насловљено према последњој Растковој објављеној песми „Битински пастир“ коју ауторка издваја као посебну симболичку чињеницу свеукупног песничког опуса, сврставајући је „у ред мистичко-медитативне поезије“. Наслов који је Растко изабрао, „Битински пастир“, по ауторки „говори о изворности песничке мистичке

инспирације, о умирењу стихија на једној гори, Маслиновој гори, где се Исус са људима, спустио до дна сумње, очајања и бола.“ Овде није проблем паганска митологија ни расправа око тога, него бесловесност јунака, површност и спољашњост схватања, *опасна наивност племенског схватања које не може да се уздигне до трансценденције, па зато ни до историје и нације*. Проблем у „Битинском пастиру“ није само левантско, оријентално наслеђе како је то у својим есејима прецизно дијагностиковао Растко, већ замена теза о малодушности, када се аскетизам и смирење, уздржање и прегоран рад приказују као вредности хришћанског наслеђа, а само су маска и поза за површну, заробљену и ограничену личност.

Песма „Битински пастир“ је, по ауторки, нарочито важна због свог кључног значења у контексту целокупног дела Растка Петровића. Иако последња његова песма у хронологији, кроз есхатолошку перспективу обртања, она је у ствари извориште али и коначни циљ стваралачког напора сећања. Попут *Бурлеске* њена наративна структура је суштински заснована на интензивној интертекстуалној комуникацији с низом других дела, докумената, филозофских и научних књига, успостављајући сложене интертекстуалне и интермедијалне везе, својеврсни палимпсест и у њему разазнавајући неколико слојева, од народне шалјиве приче, средњовековне фреске, Библије, преко Шекспира до Његоша, Достојевског, Џојса. *Преко интегралне књижевности до интегралне стварности до интегралног човека. Кретање из једне културе у другу често оваплоти жељу за слободом смештене у културни дијалог*. Уметници, људи, повезани су заједничким искуством, а начин на који се то остварује јесте поетски језик – то јест онај језик којим само искуство говори. И даље од тога, отелотворује велико трагање за тумачењем и читањем знакова из стварности (религија-пастир/логос/Божић, филозофија-бит/суштина, биологија-раса/генетика, музика-ритам, историја-Битинија/рат, уметност перформанса-кабаница, етимологија-Селим/мир, књижевност-народна/светска, митологија-Велес/Дионис/Ендимион/коледари). Истовремено, постојаност и доследност појединих мотива указује нам на чињеницу о постојању неке *тајанствене шифре, тајног кључа, „понорне, иманентне логике“*, коју би, по свему судећи, требало тражити у архаичним симболичким значењима и на њима заснованим наративним структурама. И заиста, ако читав Растков грандиозни опус има неку *sintti*, то може бити његова последња песма „Битински пастир“.

У последњем поглављу „КЉУЧ – Антрополошка трансценденција“ мр Ивана Кнежевић се бави феноменима симболичке трансценденције у књижевном делу Растка Петровића, тврдећи да је неукротива била песникова жеља да допре до самог *дна речи* и њених *метафоричких* извора. У складу с аналогном применом теорије симболичких система у уметничком изразу, ауторка сматра да се *трансценденција у књижевности посматра кроз метафору као основни начин одношења према референцама и значењима изван самог књижевног дела*.

Нашавши се између неприхватљивих крајности реторике традиционалистичких садржаја и једног дела помодне елите, Растко своју поетичку обнову тражи на чврстим извориштима модерне књижевне традиције, приклања се концепту стварања „новог израза“, али његове изворе, како каже мр Ивана Кнежевић „... не тражи у помодности фантазмагоричне фразеологије, већ у ревалоризацији баштињених изражајних вредности, што у себи носе *драгоцени печат вечности и у ишчезлим стварима ишчитава битно, сржно, живо, оно што ступа у дијалог, комуникацију, кретање*. Али, док се обраћа неповредивим вредностима старине, никада не напушта надахнуће свога доба и бујицу савременог у себи и свом делу и тежи да уклопи у традицију и изврши интеграцију модерног и класичног“ да би закључила да „*Растко у традицији види истинско упориште трансценденције и афирмације веродостојног бића и одговарајуће слободе где апсолутна слобода и апсолутни ауторитет нису супротстављена својства, већ израз истог бића*. За

њега митови и легенде, регуларне религије и метафизичке доктрине, традиционални симболи и обреди нису ништа друго до популарни облици очувања и преношења примордијалног знања, парчад једног истог органона. Преведени у симболе и у очекивању пројављених људских моћи способних за обнову веродостојних значења, *елементи су рестаурације и рехабилитације* интегралног и оригиналног трезора истина.“

Симболичко, метафоричко, трансцендентално, сакрално, духовно, средњевековно су теме идентитеског типа којима се ауторка бави ишчитавањем Растковог свеобухватног дела у овом, најважнијем, поглављу своје монографске студије „Паганско и хришћанско у делу Растка Петровића“. Дакле, теологија, митологија, симболика уткане су у низ текстова студије „Битински пастир“.

Ауторкино становиште да се „циљ Расткове пастирске трансценденталне антропологије читава у тријумфу обелодањених, пројављених, изазваних *услова* који унутар субјекта нужно морају бити задовољени како би разумевање и прихватање садржаја *Откровења* уопште били могући. Ако и када ови априорни услови буду били испуњени, тада тиме пружамо додатно утемељење хришћанском учењу, указујући на то да је човекова структура таква да *не само што омогућава примање тог учења, него га чак, као што ћемо видети, и очекује.*“

Мр Ивана Кнежевић итиче да је циљ њених истраживања ишчитавање и анализа трансцендентално-антрополошког метода који је препознат у делу Растка Петровића. *Растков позив на антрополошки обрт настаје као одговор на исправно уочен проблем да савремени човек има великих тешкоћа са разумевањем смисла/бити свог постојања.* Пажњу докторандкиња Кнежевић посвећује и начину на који Растко разуме однос између трансценденталног и категоријалног откровења, као и интересантном покушају да се покаже да постоји унутрашњи афинитет, а не одбојност или неусагласивост између Расткове христологије и владајуће културно-научне парадигме теорије авангарде. Како би било јасније зашто је Растко посегнуо за антропологизацијом теологије и зашто је сматрао да ју је могуће извести, у раду се *испитују корени његовог трансценденталног пројекта.*

У „Закључку“ под симболичким насловом „Немогући Растко“ (асоцира на приповетку „Немогући ратар“) констатује да је „Растко Петровић био човек који је носио у себи животну динамику *библијске личности*, човека који хода кроз свет и потреса га уводећи *есхатолошки* смисао вере у оно што долази“, потом да је овај авангардиста „савременост разумео као *свевременост*“. Инспиративна је и, провокативна/дискутабилна ауторкина теза да она „авангарду чита као отимање (откидање) од природе и митолошког“, то јест да „авангарда није усмерена ка разарању традиције уопште, већ само ка афирмацији и настанку једне друге, исто тако јасне и дефинисане традиције“.

Последњи сегмент ове монографске студије чини „Литература“ – примарна, секундарна, општа књижевнотеоријска, речници и интернет сајтови.

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на основу резултата истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији **уз напомену:**

Мр Ивана Кнежевић није објавила ниједан рад који су настали као резултат ових истраживања.

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА:

Монографска студија „Хришћанско и паганско у делу Растка Петровића“ мр Иване Кнежевић је важан тренутак модерне књижевне историје – и неспорно, значајан подухват у истраживању паганског и хришћанског у текстовима најзначајнијег српског авангардисте. Први парадокс се може дефинисати и питањем: Откуд ти елементи у делу писца који припада кругу најрадикалнијих превратника српске књижевности двадесетих година протеклог века? На то питање даје врло образложене и и убедљиве одговоре мр Ивана Кнежевић у својим храбрим, одважним и, каткад, „искључивим“ анализама на граници прихватљивости. Међутим, аргументација која долази из контекста теолошке мисли ту искључивост потири. Свакако, мора се назначити да су истраживања мр Иване Кнежевић у много чему пионирска у „читању“, односно интерпретацији тематских слојева ове врсте у Растковом делу јер озбиљнијих, свеобухватнијих радова о паганском и хришћанском скоро да и нема у свету српске књижевне науке.

Мр Ивана Кнежевић обиљем грађе открива нам свестрану стваралачку личност Растка Петровића који је синтеза различитих знања, искустава – без обзира да ли припадају духовном или световном, модерном или традиционалном, филозофском или теолошком, историјском или митолошком – и напokon онеме што је парадигматско у овим истраживањима: паганском или хришћанском.

У својим интерпретацијама мр Ивана Кнежевић је консултовала сву релевантну литературу о Растковом делу, потом књижевнотеоријску и филозофску литературу о модернитету/авангарди, али и ону врсту теолошке литературе која је ваљана подлога за специфичну компаративну форму тумачења паганског и хришћанског у књижевној уметности авангардистичко/модернистичког типа.

Наравно, сваки пионирски подухват има и својих мањкавости које су видљиве и у овом истраживању: можда теолошко читање у неким анализама претеже те се тако Растко „повлачи“ у други план (нарочито у 5. и 6. поглављу). С друге стране извесна аналитичка дисперзивност, разуђеност катакад сведоче о извесној неизведености, односно недовршености интерпретација. У сваком случају, понављамо, пионирски подухват мр Иване Кнежевић је изузетно важан, инспиративан увод, полазиште за будућа истраживања овог важног феномена књижевне уметности Растка Петровића.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА:

Резултат научног истраживања мр Иване Кнежевић, на основу добро утемељеног и дефинисаног методолошког приступа (позитивистички, новокритички, компаратистички, теолошки итд.) који подразумева и посебност интерпретативног „верног читања“ ове изузетно сложене и важне тематске специфичности – паганско и хришћанско – Растковог дела, потом теолошки приступ који је, ипак, прилагођен модерним књижевнотеоријским анализама у двоструко инспиративну грађу (која подразумева увиде у различите културолошке, историјске и религијске и митолошке контексте), и начин аналитичког приказа Растковог дела из задатог угла, неспорно, заслужују позитивну оцену без обзира на извесну дисперзивност ауторкиног рукописа.

НАПОМЕНА: Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

НАПОМЕНА: Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање.

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме: Дисертација је рађена у складу са образложењем наведеним у пријави.

2.	Да ли дисертација садржи све битне елементе: Дисертација садржи све битне елементе.
3.	По чему је дисертација оригиналан допринос науци: Дисертација „Хришћанско Паганско и у делу Растка Петровића“ мр Иване Кнежевић оригиналан је допринос науци јер је прва те врсте уопше која је посвећена овим битним елементима Растковог књижевног опуса.
4.	Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања: Дисертација нема недостатака који би умањили вредност веома оригиналних истраживања јединствених у области модерне „расткологије“.
X	ПРЕДЛОГ:
	На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:
-	да се докторска дисертација „Хришћанско и паганско у делу Растка Петровића“ прихвати, а кандидаткињи мр Ивани Кнежевић одобри одбрана.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

- _____
Др Гојко Тешић, редовни професор за ужу научну област Српска и јужнословенске књижевности са теоријом књижевности, ментор
- _____
Др Славко Гордић, професор емеритус
- _____
Др Мирјана Д. Стефановић, редовни професор за ужу научну област Српска и јужнословенске књижевности са теоријом књижевности
- _____
Др Снежана Самарџија, редовни професор за ужу научну област Српска књижевност – Народна књижевност

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење, односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.